1. כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכְרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה: שמות כא לז

רבינו חננאל

ורבא נמי דאמ' יאוש לא קאני, לא דחינן להו לגמרי אלא מוקמינן להו דלא אמ' אפילו אחר יאוש לא קני אלא בקרבן הגזול ובלולב הגזול וכיוצא בהן דהיא מצוה הבאה בעבירה. אבל בכולי עלמא כגון אבדה וכיוצא בה ייאוש מדעת, כגון דשמעינן ליה למריה דתניאש (עי' ב"מ כג, א), המחזיק בה אחר יאוש קנה. ומדת תשלומי ד' וה' אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד. ואוקימנה משום דכת' קרא (שמות כא, לז) שור ושה תרתי זימני מייתר ליה שור דסיפא ושה דרישא, שמעינן מינה שור ושה אין אבל חיה ועוף לא. ופיר' נגידים שוורים כחושים שאין עליהם אלא עצמות וגידים בלבד. אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל, ולא הטובח ומוכר מאחר הגנב משלם תשלומי ארבע וחמש'. אמ' רב לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון, ומשלם גנב שני ל... ב) עליה מדר' עקיבה דאמ' מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם [תשלומי ד' וה'] מפני ש[נשתרש בחטא], פיר' נשתרש בחטא, נהנה, כלומ' אם מכר מכירתו מכירה. כי ההיא דגרסינן [בפרק השולח גט (גיטין לה, א)] ומפני מה נענשה משום דאישתרשי לה מקום דינר. אם תאמר אחר יאוש שפיר, אלא לפני יאוש [מה] הנאה יש לו במכירתו. והאמ' רב חסדא (לקמן קיא, ב) גזל ולא נתיאשו הבעלין ובא אחר ואכלו רצה הנגזל מזה גובה, רצה מזה גובה.

ב) [לעיל סו:], ג) [שבת כז. שבועות טו. בכורות נד:], ג) [יומא כד: וש"נ], ד) [ע' תוס' בכורות נד: ד"ה מדלא], ה) עיין בת"ת,

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב פפא אמרה. נ"ב משום דמלך בתר מצוי ורבא כ"כ תוס' בשבועות דף כו ע"א וכה"ג מתנו תוס' בפ' במה מדליקין ד' מז ע"ב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שור כו' וי"ל דאי לא כתיב. עיין תוספות מהרי"ש מלרמיני מ' שלה:

מוסף רש"י

אף גזול. ילפינן מינה דאין לו תקנה לאחר זמן ואפילו בילוש, דשמעינן ליה למריה דמייתם ואמר ווי ליה לתקרון כיס (סוכה ל.). קרבנו. אם עולה קרבנו, ולא הגזול. דגזול לאו לגלגן אתי, קס"ד דגזל בהמת מולין ואיתי (לעיל סו:). דגזל קרבן דחבריה. שהקדיש מכיון ולעולם לפני יאוש ואצטריך לאשמעינן דאיכו עולה לגלגן כלל ואפילו בנעלים הראשונים ואע"ג דלא הוה יאוש, ל"ל דגזל קרבן דחבריה אלכך אפילו לאחר יאוש לא קנייה, דקרבן אינו נגזל, דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא אתיה (שם).

מוסף תוס'

א. קודם יאוש, והקדש גמור הוא. דיניו קדשקדשים גיטין פס. ב. דתשלומי ד' וה'. תוס' סוכה פס. ג. ויצטרכו [ההוס'] לומר ג"כ, כמו שהוא בידו ולא בשקדם שינוי רשות להקדשו. רשב"ם. ד. התינח דאיצטריך למיכתב שור ב' פעמים דלא נילף שור שור משבת, אלא שה למה כתב ב' פעמים, הא בשבת לא כתיב שה וליכא למילף שה שה משבת. ר"פ. ה. בתשלומי ד'. ר"פ. דודאי לא ילפינן שור שור משבת לחייב חיה ועוף חמשה כדין שור, אבל להא גמרינן משבת למיתן להו דין שה הכתוב בסיפא דקרא ולחייב ארבעה. דיניו יפעיס בשיטמ"ק. ו. דוקא שה אבל לא חיה ועוף. דיניו יפעיס בשיטמ"ק. ז. דוגנוב מבית האיש היינו שטוען השומר שנגנב ממנו. תוס' שאלתן בשיטמ"ק. ח. ולא ידענן לה. רשב"ם.

אף גזול דלית ליה תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא אחר יאוש רבא אמר מהכא קרבנו (ה)ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש פשיטא למה לי קרא אלא לאו לאחר יאוש וש"מ יאוש לא קני ש"מ והא רבא הוא דאמר דגזל קרבן דחבריה איבעית אימא הדר ביה ואיבעית אימא (ג)חד מיניייהו (ו) רב פפא אמרה: ומדת תשלומי ארבעה וחמשה וכו': ואמאי נילף שור שור משבת מה להלן חיה ועוף כיוצא בהן אף כאן חיה ועוף כיוצא בהן אמר רבא אמר קרא [1]שור ושה שור ושה שני פעמים שור ושה אין מידי אחרינא לא אמרי הי מייתר אילימא שור ושה דסיפא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב שור או שה וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחתיו אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא בעי שלומי תשעה לכל אחד ואחד וכי תימא הא כתיב תחתיו תחתיו חד תחתיו מייתר ההוא מיבעי ליה לדרשה אחרינא דתניא יכול גנב שור שוה מנה ישלם תחתיו נגידין ת"ל תחתיו תחתיו אלא שור ושה דרישא מיותר דנכתוב רחמנא כי יגנב איש וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח להו וטבחו כתיב לחד ואימא עד דגניב תרוייהו ומזבין להו ומכרו כתיב לחד ואימא הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח חד ומזבין חד או מכרו כתיב ואכתי הוה אמינא עד דגניב תרוייהו וטבח חד ומשייר חד או מזבין חד ומשייר חד אלא שור דסיפא ושה דרישא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחת השה שור דסיפא ושה דרישא למה לי שמע מינה שור ושה אין מידי אחרינא לא: אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל: אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון (ז)אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא אמר ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מפני שנשתרש בחטא אימת אילימא לפני יאוש

מי

ה"ג **וכ"ש הא כיב פחפיו פחפיו חד פחפיו מייבר בו'.** וכ"ת הא כתיב תרי זימני תחתיו דמשתמעי חד אשור וחד אשה דאי תרוייהו אחד קיימי הכי איבעי ליה למיכתב ה' בקר וד' לאן ישלם תחתיו לאו מילתא היא דאיכא למימר חד תחתיו אייתר לדרשה אחרינא ואכתי תשעה משתמעי בין אשור בין אשה: **נגידים.** גויעים כדמתרגמינן ויגוע ואיתנגיד (בראשית מט) כלומר כחושין וקרובין למות: **ה"א עד דגנב תרתי וטבח לחד ומזבין לחד.** להכי אצטריך שור או שה דרישא למימר דאע"ג דחד הוא דגנב מחייב: **או מכרו לכיב.** דמשמע או טביחה או מכירה דהא כתיב או להלן: **ואימא עד דגנב תרתי.** כדכתיב בסיפא תחת השור תחת השה ולהכי אצטריך שור או שה דרישא: **שנשתרש.** עשה שרשין. כלומר נתחזק בחטא שקנאו ומהכי מעשיו: **אילימא לפני יאוש.** מכרו:

מי

(א) [לעיל סו:], ב) [שבת כז. שבועות טו. בכורות נד:], ג) [יומא כד: וש"נ], ד) [ע' תוס' בכורות נד: ד"ה מדלא], ה) עיין בת"ת,

אף גזול דלית ליה תקנתא. אע"ג דאמר לעיל (דף סה:) גנב טלה ועשה אילו ועשה שינוי בידו וקנאו מ"מ כמו שהוא אית ליה תקנתא דקתני דלא נילף שור שור דכתיב תרי זימני תחתיו דמשתמעי חד אשור וחד אשה דאי תרוייהו אחד קיימי הכי איבעי ליה למיכתב ה' בקר וד' לאן ישלם תחתיו לאו מילתא היא דאיכא למימר חד תחתיו אייתר לדרשה אחרינא ואכתי תשעה משתמעי בין אשור בין אשה: **גגידים.** גויעים כדמתרגמינן ויגוע ואיתנגיד (בראשית מט) כלומר כחושין וקרובין למות: **ה"א עד דגנב תרתי וטבח לחד ומזבין לחד.** להכי אצטריך שור או שה דרישא למימר דאע"ג דחד הוא דגנב מחייב: **או מכרו לכיב.** דמשמע או טביחה או מכירה דהא כתיב או להלן: **ואימא עד דגנב תרתי.** כדכתיב בסיפא תחת השור תחת השה ולהכי אצטריך שור או שה דרישא: **שנשתרש.** עשה שרשין. כלומר נתחזק בחטא שקנאו ומהכי מעשיו: **אילימא לפני יאוש.** מכרו:

מי

הדמים אבל מתניתין אייר לעולה בידוע שנתייאש מקמי לאתא לידיה וכי אתא לידיה הוה ליה יאוש ושינוי רשות:

אף גזול דלית ליה תקנתא. אע"ג דאמר לעיל (דף סה:) גנב טלה ועשה אילו ועשה שינוי בידו וקנאו מ"מ כמו שהוא אית ליה תקנתא דקתני דלא נילף שור שור דכתיב תרי זימני תחתיו דמשתמעי חד אשור וחד אשה דאי תרוייהו אחד קיימי הכי איבעי ליה למיכתב ה' בקר וד' לאן ישלם תחתיו לאו מילתא היא דאיכא למימר חד תחתיו אייתר לדרשה אחרינא ואכתי תשעה משתמעי בין אשור בין אשה: **גגידים.** גויעים כדמתרגמינן ויגוע ואיתנגיד (בראשית מט) כלומר כחושין וקרובין למות: **ה"א עד דגנב תרתי וטבח לחד ומזבין לחד.** להכי אצטריך שור או שה דרישא למימר דאע"ג דחד הוא דגנב מחייב: **או מכרו לכיב.** דמשמע או טביחה או מכירה דהא כתיב או להלן: **ואימא עד דגנב תרתי.** כדכתיב בסיפא תחת השור תחת השה ולהכי אצטריך שור או שה דרישא: **שנשתרש.** עשה שרשין. כלומר נתחזק בחטא שקנאו ומהכי מעשיו: **אילימא לפני יאוש.** מכרו:

מי

מתקנתא [ג]: **רבא** אמר מהכא קרבנו ולא הגזול. רבא גרסינן ולא רבה מדקתאמר חד מייייהו רב פפא אמר ולא היו טועים אלא בין רב פפא (ד) לרבא שהיה רבו ופעמים כשהיה אומר רב פפא דברים בסתם היו סבורים שדברי רבא הן אבל בין דברי רב פפא לדברי רבה לא היו יכולין לטעות ולעיל (דף סו:) גרס אמר ליה רבא משכבו ולא הגזול כו' אע"ג דרבה הוה בר פלוגתיה דרב יוסף ולרבה הקשה אביי לריך לומר דרבה עצמו לא השיב לו כלום אלא רבא השיב לו מדפריך הכא והא רבא הוא דאמר דגזל קרבן דחבריה וקאמר דחד מייייהו רב פפא אמרה וכן משמע דבכל הספרים גרס לעיל אמר ליה רבא ואי רבה השיבו הל"ל אמר ליה ולא היה לריך להזכיר רבה כיון דמקשה לרבה וכן משמע בהניזקין (גיטין דף נה: ושם) דרבא אית ליה דיאוש כדי לא קני דבעי רבא כי אוקמוה רבנן ברשותיה משעת גזיבה או משעת הקדש למאי נ"מ כו' ואי יאוש קני לכל הפחות משעת יאוש כבר הוא ברשותיה ובפרק בתרא (דף קיא: ושם) קאמר רבא לעולם רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי משמע התם דאית ליה דיאוש לא קני והתם רבא דהוא בר פלוגתיה דרמי בר חמא והא דאמר רבא בפרק אלו מליאות (ב"מ דף כו:) גבי מליאה נטלה לפני יאוש על מנת לגזלה עובר בכולן ואע"ג דאהדדיה בתר יאוש מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה אע"ג דיאוש לא קני מ"מ כיון דהוציל יאוש למוכרה או להקדישה חשיב גזלן: **שור** ושה שני פעמים. וא"ת ושה דכתיב ב' פעמים למה לי הא בשבת לא כתיב שה[ד] [ה] וי"ל דאי לא כתיב שה שני פעמים הוה אמינא שבת שור למעוטי שאר מילי מדין שור דלא הוו בתשלומין ה' ולוקמיה אדין שה[ה] להכי כתיב שה למעוטי לגמרי[ו]:

חמשה בקר ישלם תחתיו. ומסברא הוה ידענא דחמשה בקר קיימא אשור וארבע לאן קיימי אשה: **אין** הגונב בו'. בגמרא (דף סט:) דרים לה מוגונב מבית האיש ולא מבית הגנב ולמאן דמוקי חד בגנב וחד בטוען טענת גנב א"ש אבל למאן דמוקי תרוייהו לטוען טענת גנב לא שייך כלל למדרש הכי[ז] ולריך לומר דלדידיה נפקא ליה למעוטי גנב אחר הגנב מקרא אחרינא[ח]:

דתניא אמר רבי עקיבא בו'. מכל הנהו דפריך הכא לרב [ט] ה"מ למפרך לעיל לרבה ומהנהו דפריך לעיל לרבה ה"מ למפרך לרב אלא דרבה לאיירי בגזלן פריך ליה ממילי דגזלן ולרב דמיירי בגנב ניחא ליה למיפרך ממילי דגנב אע"פ שאין סברא לחלק ועוד דכמו שהוקשו בבית המדרש נקבעו בגמרא ולתרוייהו הוה מלי למפרך מההיא דגנב והקדיש דפריך מינה לקמן רבי יוחנן לריש לקיש:

מי

1. כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה: שמות כא לז

(ה) גמ' רב פפא אמרה. נ"ב משום דמלך בתר מצוי ורבא כ"כ תוס' בשבועות דף כו ע"א וכה"ג מתנו תוס' בפ' במה מדליקין ד' מז ע"ב:

(ו) [לעיל סו:], ז) [שבת כז. שבועות טו. בכורות נד:], ח) [יומא כד: וש"נ], ט) [ע' תוס' בכורות נד: ד"ה מדלא], י) עיין בת"ת,

מי איכא נשפרש. הא לא אהנו מעשיו דשינוי רשות ששינהו מרשותו לרשות לוקח בלא יאוש ליכא למ"ד דקני: **לאחר יאוש.** דאהנו מעשיו דהשתא קני לוקח בתרתי יאוש ושינוי רשות: **ואי ס"ד יאוש.** גרידא קנייה גנב אמאי משלם ארבעה וחמשה הא דמי בעלמא הוא דאית להו לבעלים גנייה ושלו טבח ומכר: **דאמר רבא.** לקמן בשמעתין: **ששנה בחטא.** ולעולם לפני יאוש ואע"פ דלא אהנו מעשיו מחייב: **שאינה חוזרת.** קס"ד הא"ק דלא מחייב אלא היכא דמכירתו מכירה גמורה וקנייה לוקח: **אמאי אינה חוזרת.** שינוי רשות בלא יאוש מי קני: **לאחר יאוש.** דכי מטא ביד לוקח איכא תרתי יאוש ושינוי רשות וקנייה: **ואי ס"ד קנייה.** גנב ביאוש גרידא אמאי משלם כו': **דאמר רב נחמן.** לקמן בשמעתין: **פרט לשהקנה לו לשלשים יום.** כלומר לעולם לפני יאוש והאי אינה חוזרת דקתני לא למעוטי היכא דלא אהנו מעשיו דאע"ג דלא אהנו מייב הוא דמיל ושבח בחטא אלא למעוטי היכא דלא מכר גנב ללוקח אלא לעשות בה מלאכה שלשים יום דהוא כשכירות בעלמא: **ושני אינו משלם אלא קרן.** לגנב דאשון דכתיב[ד] וגונב מבית האיש: **גנב ומכר.** קנייה לוקח בשינוי רשות הלכך [ה] (דאשון משלם ד' וה') שני משלם כפל ללוקח: **ושני אינו משלם אלא קרן.** ולקמן פריך אמאי לא משלם כפל הא קנייה גנב דאשון בשינוי מעשה: **אימת.** מכרה אילימא לפני יאוש האני אמאי משלם כפל: **אלא פשיטא לאחר יאוש.** דאיכא תרתי ביד לוקח: **ואי ס"ד הו.** ואי קשיא הא יכול לתרוצה כגון שנתייאשו בעלים לאחר מכירת גנב דקנה לוקח וביד גנב לא היה יאוש לקנותה. ה"ג משני ליה לקמן: **מדי לאחר יאוש קיימינן.** דע"כ הכי מוקמת לה משום מציעתא: **אלא הוה לפני יאוש.** ומש"ה ריש"א שני פטור מכפל: **ואיפוך סיפא למציעתא הו.** ותני במציעתא שני אין משלם אלא קרן דלא קנייה לוקח בשינוי רשות בלא יאוש: **א"ה.** דלאחר יאוש מוקמת לה קשיא ריש"א ומציעתא לרב: **א"ר זביד הוה לפני יאוש.** ואפוכי נמי לא תפכה וסיפא דלאוקימנא כב"ש ומציעתא דקתני שני משלם כפל כגון שנתייאשו הבעלים לאחר מכירה ולא נתייאשו ביד גנב ולהכי דאשון משלם ד' וה' דלא הוי יאוש גבי' דליקנייה וריש"א נמי לפיכך שני פטור מכפל: **ולא תימא.** הא דנקט מתני' חיובא דשני גבי לוקח ולא נקט לה לחיוב דשני גבי דאשון ומוקמה נמי בלאחר יאוש כדמשני בלוקח משום דבעי יאוש ושינוי רשות אלא ביאוש לחודיה נמי קני כרב ואם גנבה מדאשון לאחר יאוש משלם לו כפל: **אלא.** להכי נקט תנא לכוליה מלתא בדליכא יאוש גבי גנב משום דלא משכחת לה דמשלמי תרוייהו הא תשלומי ד' וה' והא כפל: **אלא בהכי.** דאי הוי יאוש ביד גנב לא מיחייב קמא במכירתו ד' וה' וכיון דמציעתא לא סגי [ב] לה אלא לפני יאוש תנא נמי לריש"א בלפני יאוש ופטרו מכפל: **חיובא לאחר יאוש הוא דאהנו מעשיו.** משקגלו לוקח. ותלתא אמורא"י ניהו רב סבר יאוש קני הלכך לא מיחייב אלא בלפני יאוש דאי לאחר יאוש שלו הוא טובח ומוכר ורב נחמן ורב ששת סברי יאוש גרידא לא קני ומשום הכי לאחר יאוש מיחייב ומיהו בהא פליגי דרב נחמן לא בעי אהנו מעשיו הלכך אפילו לפני יאוש גרידא נמי מחייב ורב ששת בעי מכירה גמורה: **נשפרש.** עשה שרשין. משמע דאהנו מעשיו:

תדע

מי איכא נשתרש אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמרי כדאמר רבא מפני ששנה בחטא הכא נמי מפני ששנה בחטא ת"ש [1]וטבחו או מכרו [ו]מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש ואי ס"ד קנייה אמאי משלם ד' וה' שלו הוא טובח שלו הוא מוכר כדאמר רב נחמן [א]פרט לשהקנה לשלשים יום הכא נמי פרט לשהקנה לשלשים יום מיתיבי גנב ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא קרן בלבד גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם תשלומי כפל אלא קרן בלבד קתני מיהא מציעתא [ב]גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני אינו משלם תשלומי כפל אלא אמאי משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איכא למ"ד דקני אלא פשיטא [ג]לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה' דידיה הוא דזבין ותו דקתני רישא גנב ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן מכדי לאחר יאוש קיימינן ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן אלא לאו [ד]ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא אלא דקתני סיפא גנב וטבח ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי [ה]גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן [ו]דשינוי רשות בלא יאוש לא קני [ז]גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל דקנייה בשינוי מעשה רב פפא אמר לעולם לא תיפוך סיפא [ח]ב"ש היא דאמרי שינוי [ט] במקומה עומד אי הכי קשיא רישא ומציעתא לרב א"ר זביד לעולם כולה לפני יאוש והב"ע שנתייאשו הבעלים בלוקח ולא נתייאשו בגנב [א] דה"ל יאוש [ו](ושינוי רשות) ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות אלא אפילו ביאוש לחודיה נמי קני גבי גנב אלא דלא משכחת דמשלמי תרוייהו גנב ראשון וגנב שני אלא בהכי: איתמר המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר [ח]חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין לא שנא לפני יאוש לא שנא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חיוביה לאחר יאוש הוא דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיחייב דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו א"ר ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשתרש בחטא אימת אילימא לפני יאוש מי איכא נשתרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא ת"ש וטבחו ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש"מ חיובא לאחר יאוש הוא תרגמה רב נחמן פרט לשהקנה לו לשלשים יום ואף ר' אלעזר סבר חיוביה לאחר יאוש הוא דאמר ר' אלעזר

תדע

אי הכי קשה מציעתא לרב. [א] דאין להוסיפו כיון דבריתא לא מוכחא מידי שלריך לתרלה ולהסכה[ב]:

[ו] **מה טביחה דאהנו מעשיו.** משמע דסבר ר"א דשינוי קונה דאהנו מעשיו משמע לאפוקי מרשות בעלים דומיא דאהנו מעשיו דמכירה וקשה לפי' דשב"ס דמפרש בכ"ק (ד' יא.). אהא דאמר עולא א"ר אלעזר שמין לגנב ולגזלן דהיינו לעניין פחת נגילה דהוי לגנזל משום דלא קני לה גזלן בשינוי וי"ל דדוקא בשינוי שאין הגזלן עושה בידים לא קני כגון שמתה הבהמה אבל שינוי שעושה הגזלן בידים כגון עכיתה מודה ר"א דקני א"ל אהנו מעשיו דעכיתה הויינו שמחסרה מן הבעלים ולא דקני ליה ולא הוי כאהנו מעשיו דמכירה [ג1]: מה

מדלי שלריך לתרלה ולהסכה[ב]:

[1] **מה טביחה דאהנו מעשיו.** משמע דסבר ר"א דשינוי קונה דאהנו מעשיו משמע לאפוקי מרשות בעלים דומיא דאהנו מעשיו דמכירה וקשה לפי' דשב"ס דמפרש בכ"ק (ד' יא.). אהא דאמר עולא א"ר אלעזר שמין לגנב ולגזלן דהיינו לעניין פחת נגילה דהוי לגנזל משום דלא קני לה גזלן בשינוי וי"ל דדוקא בשינוי שאין הגזלן עושה בידים לא קני כגון שמתה הבהמה אבל שינוי שעושה הגזלן בידים כגון עכיתה מודה ר"א דקני א"ל אהנו מעשיו דעכיתה הויינו שמחסרה מן הבעלים ולא דקני ליה ולא הוי כאהנו מעשיו דמכירה [ג1]:

מסורת הש"ס

[א] [מכילתא משפטים פ' יב], [ב] [נעיל סה:], [ג] מהרש"ם מ"ז, [ד] [שמות כב], [ה] פ"א ל"ג, [ו] [שיך לע"ב], [ז] [וע' תוס' ב"מ לו: ד"ה זל שלים],

הגהות הב"ח

[א] גמ' שינוי במקומו עומד כל"ל: [ב] רש"י ד"ה אלא כו' לא קני דלאו לפני יאוש כל"ל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (דהוי ליה יאוש ושינוי רשות) תל"מ:

מוסף רש"י

שינוי במקומו עומד. אע"ג דאיתמי לא נפיק מלשות בעלים (לעיל סה:).

מוסף תוס'

א. ויש לתמוה קצת מאי פריך קשיא מציעתא, לימא רב אמר לך איפוך וסיפא מתוקמא כבית הלל, וי"ל. ר"פ. ב. דכיון דאיכא לאוקומי כבית שמאי ולא תיפוך, א"כ ברייתא לא מוכחא מידי שצריך לתרצה ולהפכה, א"כ אין לנו להפכה. ר"פ. ג. דאהנו לענין קנין. תוס' ב"מ לז ע"ל ד"ה זל שלים. [ד]הא דקאמר מה טביחה (שאינה חוזרת) [דאהנו מעשיו] לאו משום דקני לה אלא הכי פירושו מה טביחה דאהנו מעשיו שאינה חוזרת כמו שהיתה דהא לא אפשר אף מכירה דאהנו מעשיו שאינה חוזרת דהיינו לאחר יאוש. רבינו יפעיה בשיטמ"ק.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' יא טוש"מ סי' שנ:

מד ב ג מיי' שם פ"א הל' יא טוש"מ שם:

מה ד מיי' שם הל' יז טוש"מ שם:

מו ה מיי' שם הל' יז טוש"מ שם:

מז ו מיי' שם וס"ה שם הלכה ג ועיין בהשגות ובמ"מ וס"ב מהלכות גזילה הלכה ה טוש"ע מ"מ סימן שנג סעי' ג וסי' שסא סעי' ג' סעי' ד וסי' שסב סעי' ג' טוש"מ סי' שנ:

מח ז מיי' פ"א מהל' גניבה הלכה יח טוש"מ סי' שנ:

מט ח מיי' פ"א מהל' גניבה הל' יח טוש"מ שם:

תורה אור השלם

1. כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכְרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה: שמות כא לז

רבינו חננאל

ופרקינן, לא תימא שנשתרש בחטא אלא אימא (שנהנה) [ששנה] בחטא גם טבח ומכר ולעולם לפני יאוש. **תא שמע ושבחו או מכרו כולי'.** ופרקינן, כרב נחמן כדבענן למימר קמאן דאמ' פרט לשהקנה לו לשלשים יום. ופיר' לא באתה הבריתא ללמדך אלא אם ימכרהו לו שלשים יום ואחר שלשים יום יחזירהו לו, כגון זו המכירה אינו משלם ד' וה'. ואותבינן תוב, גנב ובא אחר וגנבו, ראשון משלם כפל ושני משלם קרן, כדתנן (לעיל סב, ב) אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. גנב וטבח ובא אחר וגנבו, ראשון משלם ד' וה' שני אינו משלם אלא קרן. קתאני מיהת גנב ומכר ובא אחר וגנבו ראשון משלם ד' וה', שני אינו משלם אלא כפל. אימת, אילימא לפני יאוש, שני אמאי משלם כפל, כיון שהוא לפני יאוש מכירתו אינה נחשבת מכירה אלא לשלם ד' וה' בלבד, אבל הלוקח לא קנה דלא אשכחן מאן דאמ' שינוי בלא יאוש בעלים קנה. וכיון דלא קנה הלוקח הגנב השני כאלו מן הגנב הראשון גנב, ותנן אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. אלא לאחר יאוש, ואו איתה לדרב, ראשון אמאי משלם ד' וה', קנאו ודידיה הוא דזבין. **ואסיקנה,** קשיא לרב. ופריק רב ואמ' הא מתניתא משבשתא היא וכולה לפני יאוש, ותריץ לה אפיק מציעתא לסיפה וסיפא למציעתא, ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר וגנבו, ראשון משלם ד' וה'. וסיפא למציעתא, שני כיון שהוא לפני יאוש ולא קנה הלוקח כאילו גונב

מאחר הגנב הוא. גנב וטבח ובא אחר וגנבו, ראשון משלם ד' וה' שגנב וטבח וקנאו בשינוי מעשה, שני משלם כפל דהא קנייה גנב ראשון בשינוי מעשה. **ופריק** רב פפא, ונדחו דבריו. **ופריק** רב זביד, לעולם לא תפיך, ומציעתא דקשיא לן הכי פירושה, לעולם גנב ומכר לפני יאוש ונתיאשו הבעלים קנה לוקח. הילכך, גנב ראשון משלם ד' וה' שגנב ומכר, גנב שני משלם כפל דבעידנא דגנבה מבי לוקח קנייה היית ללוקח. ולא משכחת לה דמשלמי גנב ראשון וגנב שני לפני יאוש אליבא דרב אלא בהכי. **איתמר המוכר לפני יאוש,** רב נחמן אמ' חייב ד' וה' רב ששת אמ' פטור, לאחר יאוש חייב. אמ' רב ששת מנא אמינא לה דתניא אמ' ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשתרש בחטא, פיר' שנהנה כאשר פירשנוהו למעלה (לעיל סז, ב). ולא משכחת לה דאהנו מעשיו אלא לאחר ייאוש, שמע מינה חיוביה אחר יאוש. ופריק רבה לא תימא נשתרש מלשון הנאה אלא אימא מפני ששנה [בחטא ... תא] שמע וטבחו או מכרו מה טביחה שאינה חוזרת [אף מכירה שאינה חוזרת ב]עין ולא תמצא אלא לאחר יאוש. ופריק רב נחמן שמכרה הגנב ... ו) שלשים יום תחזור הפרה לגנב, כי האי גונא מיעטה קרא למכירה, אבל לפני יאוש חייב כלאחר ייאוש. **וקימא** לן כרב נחמן, דדינא הוא, ורב נחמן ורב ששת הילכתא כרב נחמן בדיני (כתובות יג, א), ולא עוד אלא דהא ר' יוחנן כותיה קאי דאמ'

ו) אל"ל 'לקונה בתנאי שלאחר'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מה טביחה לאלתר אף מכירה לאלתר. וא"ת והא ממש לאלתר קודם ידיעת בעלים אי אפשר להיות דומיא דטביחה דה"ל יאוש שלא מדעת וקיימא לן כאביי דלא הוי יאוש וי"ל[א] דטביחה נמי אין דרך לטבוח לאלתר על שיבוא לביתו ובמתן כך מסתמא יודעין הבעלים:

גניבה בנפש תוכיח. וא"ת גניבה בנפש שאני דלא איתקש לטביחה וי"ל דהכא נמי לא איתקש לטביחה אלא בלא היקישא ליף לה מטביחה ולהכי קאמר ר' יוחנן דאדרבה אית לן למילף מכירה ממכירה: **רבי** יוחנן סבר חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש. מימה דלכאורה קי"ל כרבה דיאוש כדי קני וקי"ל כר' יוחנן לגבי ר"ל דחיוביה אף לאחר יאוש ואמאי חייב אחר יאוש כיון דיאוש קני אלו הוא טובח ואלו הוא מוכר וי"ל דאפשר דלא קי"ל לא כרבה ולא כר' יוחנן דכמה אמוראי נחלקו בשני אלו הדברים:

הוא דאמר בצנועין. וא"ת והא צנועים מתגנין אף אחר יאוש דהא סתם גניבה הוי יאוש בעלים כרבנן דר"ש[ז] ס"ל קסברי צנועין דיאוש לא קני וכ"ל מודה דאין יכול להקדים אחר היאוש דסבר יאוש קונה וכ"ת דהוי יאוש שלא מדעת שאינם יודעים[ב] אם נקטו אם לאו הא גבי תמרי דזיקא לתמרי בתלו מליאות (ב"מ ד' כב: ושם)[ח] כיון דשכיחי דנתרי חשיב יאוש מדעת וי"ל דהכא לא שכיח כולי האי שילקטו שיראים מן הבעלים ולא דמי לתמרי דזיקא וחשיב יאוש שלא מדעת ואפי' למ"ד יאוש שלא מדעת הוי יאוש איכא למימר דצנועין סברי כר"ש דאמר דסתם גניבה לא הוי יאוש בעלים וא"ת והיכי מדמי הקדש לחילול שכמו שיכול לחלל מה שביד חבירו כן יכול להקדים והלא אע"פ שאין יכול להקדים פירות של חבירו יכול לחלל הקדש של חבירו דכתיב בריש האשה רבה (יבמות ד' פח.) דקאמר אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו ואי קדושת הגוף אי דידיה כו' משמע דבקדושת דמים אין חילוק בין דידיה לחבריה[ג] וי"ל[ד] דלא דמי[ה] דהקדש מאחר שהוקדש יצא מרשות בעלים וכמו שהבעלים יכולין לפדותו כמו כן אחר שבא כרם רבעי[ט] הבעלים זכאים לאוכלה בירושלים[ו] וא"ת אכתי הרי יכול לחלל מעשר שני של חבירו דתמרינן בפרק האיש מקדש (קדושין דף נה: ושם) אין לוקחין בהמה טמאה עבדים וקרקעות ממעות מעשר שני ואם נקח יאכל כנגדן בירושלים ופריך אמאי יחזרו דמים למקומן ומשני כשברח אלמא מחללין מעות שביד המוכר וי"ל דהתם הוי כמו גזלן דאי לא ברח הוי המקח חוזר בו והוי כמו גזל ולא נתייאשו הבעלים וכצנועין דהכא אי נמי התם קנסא בעלמא[ז] וכן משמע התם מתוך הסוגיא ומיהו בפרק לולב הגזול (סוכה ד' לט. ושם) משמע מסר אומר הרי מעות הללו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי ובא ואוכלן בתורת שביעית וי"ל דאפקינהו רבנן מרשות עם הארץ כדי שלא יהא נכשל ואוקמינהו ברשות זה שיכול לחלל דהפקר ב"ד הפקר ומיהו קשה דבפ"ק דבכורות (דף יא. ושם ד"ה הפודה) משמע דהפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ואפילו שלא מדעתו מדבעי ליה פדיונו פדוי לפודה או דלמא פדיונו פדוי לבעלים ואי מדעת בעלים דומה היה דפדיונו פדוי לבעלים ויש לומר דפטר חמור לא דמי לכרם רבעי דיכול דאסור בהנאה הוי כמו הקדש לענין זה שיכול כל אדם לפדותו ולא ממש הוי כהקדש דבהקדש פשיטא לן דפדיונו פדוי לפודה ובפטר חמור מסקינן דפדוי לבעלים ומיהו דבר תימה דהיכי מדמי הקדש כלל לחילול דלמה לא יוכל לחלל נטע רבעי ומעשר שני של חבירו שלא מדעתו כיון דזכות הוא לו דזכין לאדם שלא בפניו דהא דמבעי לן בחין בין המודר (נדרים ד' לו:) המוסר משלו על של חבירו צריך דעת בעלים או לא היינו טעמא כדקאמר התם דדלמא ניחא ליה למעבד מצוה בממוניה[ח] אבל הכא וכי אין טוב להם למלקטים שיחללו אותם הבעלים ממה שיאכלו בלא חילול [וע' תוס' קדושין ט. ד"ה מתקיף]: חייב

תדע שסתם גניבה. מיד מתייאשין ואם מכרן בגנב לאחר מיד קנה דאיכא תרתי יאוש ושינוי רשות. וממאי שהרי אמרה תורה בגנב ומכר משלם ד' וה' והא דלמא לא מייאוש מרה ולא מכירה היא: **אלא לאו משום דסתם גניבה יאוש בעלים היא.** אלמא מדליף ר' אלעזר טעמא מהאי ש"מ כרב ששת ס"ל דאי אמעגא ליה למרה בהדיא דלא מייאש פטור המוכר מד' וה': **ודלמא.** חייביה רחמנא ואע"ג דלא מייאוש. לר"א פריך דליף מהכא יאוש לסתם גניבה: **ודלמא דשמעיניה דאייאש.** בהכי משתעי קרא אבל סתם גניבה לא תילף מינה: **גניבה בנפש.** הגונב נפש ומכרו אין כאן יאוש שאין אדם מתייאש על עצמו ורחמנא חייביה אע"ג דלא אהנו מעשיו: **לאחר יאוש מאי.** מי ס"ל יאוש גרידא קני כרב ושלו טובח ומוכר או דלמא יאוש לא קני וכ"ש דלאחר יאוש מחייב דאהנו מעשיו: **גנב והקדיש משלם כפל.** לבעלים: **ואינו משלם ד' וה'.** דהא כי טבח דהקדש טבח ורעהו אמר רחמנא ישלם שיש לרעהו[ו] ולא להקדש וכיון דפטריה מכפל תו לא מחייב בטביחה ומכירה דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא שלשה וארבעה וכי מדלית כפל מייניהו הוו ליה שלשה וארבעה: **מה ביאור שלו אף כל שלו גרסי': שהקדישו בעלים.** ולעולם לפני יאוש: **הוא דאמר.** ר"ל דתרלה כשהקדישוהו בעלים: **סבר לה כצנועין.** דאמרינן לקמן (ד' ספו.) בכרם רבעי הצנועים מניחין כו'. בני אדם חסידים שרוצין לסלק ידי כל אדם מן הבעירה כשיש להן כרם רבעי וחוששין שמא אוכלין ממנו עובדי דרכים בלא פדיון: **מניחין מעות ואומרים כל הנלקט מזה.** כל מה שלקטו בני אדם היום מכאן יהא מחולל. אלמא אע"ג דליתיה ברשותייהו מיפרק ותפיס להו למעות בקדושה: **והרי חזרה קרן לבעלים.** אי כשהקדישו בעלים כפל אמאי משלם הרי חזרה קרן לידם דלקדשוה כל היכא דאיתיה וכפל לא מחייב אלא כשנמצאת ביד גנב שבאו עדים דכתיב[ו] אם המצא תמצא בידו: **לשעמד בדין.** שבאו עדים קודם שהקדישוהו בעלים: בקזחות

תדע ששתם גניבה יאוש בעלים הוא שהרי אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ודלמא לא אייאש אלא לאו משום דאמרי' סתם גניבה יאוש בעלים היא ודלמא אף על גב דלא אייאש אמרי לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טבח דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו ואי לפני יאוש מאי אהנו ° ודלמא דשמעיניה דאייאש אמרי לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טבח לאלתר אף מכירה לאלתר א"ל ר' יוחנן גניבה בנפש תוכיח שאין יאוש בעלים [ב]וחייב מכלל דסבר רבי יוחנן לפני יאוש חייב לאחר יאוש מאי ר' יוחנן אמר [ג]חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ריש לקיש אמר פטור חיוביה לפני יאוש הוא אבל לאחר יאוש קנה ושלו הוא טובח ושלו הוא מוכר [ד]איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [ה]גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה אימת אלימא לפני יאוש מי קדוש [ו]איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא [ז]מה ביתו שלו אף כל שלו אלא פשיטא לאחר יאוש וטעמא דהקדיש הוא דאינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה דכי קא טבח דהקדש קא טבח אבל לא הקדיש טבח משלם תשלומי ארבעה וחמשה ואי סלקא דעתך יאוש קונה אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר א"ל הכא במאי עסקינן כגון שהקדישוהו בעלים ביד גנב ומי קדוש [ח]והאמר ר' יוחנן [ט]גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו אמרי הוא דאמר כצנועין דתנן [י]הצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו והרי חזרה קרן לבעלים כשעמד בדין היכי דמי אי דאמרי צא תן לו מאי אירא הקדיש אפילו לא הקדיש נמי לא ליחייביה [כ]דאמר רבא [ח]צא תן לו טבח ומכר פטור מ"ט כיון דפסקוה למילתיה וטבח ומכר הוה ליה גזלן וגזלן אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב

ג א מיי' פכ"ד מהל' כלים הל' ז ופ"ו מהל' גזילה הלכה ג טוש"ע מ"מ סי' שסח בהג"ה:

נא ב מיי' פ"ט מהל' גניבה הל' ח סמג לאוין קנד:

נב ג מיי' שם פ"ט הל' טו סמג עשין עח טוש"ע סי' שנ:

נג ד מיי' שם פ"ב הל' ו סמג שם:

נד ה מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כח סמג עשין קלב:

נה ו מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שנד סעי' ו וטוש"ע י"ד סי' רנח סעיף ז:

נו ז מיי' פ"ט מהל' מעשר שני הלכה ז וע"ש בכ"מ:

נז ח מיי' פ"ב מהל' גניבה הל' טו:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד

גליון הש"ם

גמ' ודלמא דשמעיניה דאייאש. עי' לקמן דף קיד ע"א תוס' ד"ה רבה לומר:

מוסף רש"י

גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל. דכשגנבה מוקמי הוא, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה. דכי טבח ומכר הקדש הוא, ואין משלומי ארבעה וחמשה מהגין בהקדש, כדילפינן בהאזהב (מז:) (גיטין נה:). **צא תן לו.** מייניהו בים דין ואמרו לא תן לו קרן וכפל (לקמן קז:).

רבינו חננאל

חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש. דאמ' גניבה בנפש תוכיח שאין יאוש לבעלים וחייב, ואף על גב דריש לקיש פליג עליה. אותיביה ר' יוחנן לריש לקיש גנב והקדישו הגנב ואחר כך טבח ומכר משלם כפל ואינו משלם ד' וה', ואוקמה לאחר יאוש (כיבהו) [כביתו], ודייק טעמא דהקדיש קא טבח דהקדש קא טבח, וכת' קרא (שמות כב, ו) רעהו למעוטי הקדש (לעיל סב, ב), הא לא אקדיש משלם תשלומי ד' וה' לאחר ייאוש. ואו סלקא דעתא לאחר ייאוש קני אמאי משלם כלל, שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר. ופריק ריש לקיש, לעולם לפני יאוש וכגון שהקדישו הבעלין בבית הגנב, וטעמא דאקדיש הא לא אקדיש חייב ד' ה' כטעמיה דאמ' לפני יאוש הוא דמשלם ד' וה'. ואקשינן על ריש לקיש, ומי מצי בעל הבהמה להקדישו בבית הגנב

ז) [לקמן סט: כ"מ ו. ע"ז סב. מולין קנט. תמורה ט. כט: ערכין כח. ע"ס], **ח)** [לקמן סט. ע. קדושין נב. כ"מ ז.], **ד)** מעשר שני פ"ה מ"ח, **ה)** לקמן קו:, **ו)** [שמות כב], **ז)** [לקמן קיד.], **ח)** [ד"ה מאחר], **ט)** אע"ג דממון גבוה הוא מ"מ הבעלים כו'. הטעם מתלופי גרסאות,

מוסף תוס'

א. דלאו דוקא לאלתר קאמר, אלא לאלתר לאחר שהוליכה הגנב לביתו קאמר. ר"פ. כלומר דלא צריך כולי האי דנשמע דאייאשי. רבינו יעקב בשמומ"ק. **ב.** הבעלים. ר"פ. **ג.** [וא"כ] חילול הוא דין שיוכל לחלל דבר שאינו ברשותו, שהרי אפי' דבר שאינו שלו יכול לחלל כו', אבל הקדש דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו אימא נמי דאין יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו. ר"פ. **ד.** דלעולם אין אדם מחלל דבר שאינו שלו. ר"פ. **ה.** לפודה הקדש. ר"פ. **ו.** בלא פדיון, הלכך לא יוכל אדם אחר לחלל כרם רבעי של חבירו. ר"פ. ואפ"ה לצנועין יכולין לחללו אע"פ שאינו ברשותן, וכיון שכן אף הנגזל יכול להקדיש גזל שבבית גזלן כל שלא נתייאש ממנו. רפב"פ. **ז.** דקנסוהו לללוקח, אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר. תוס' קדושין נו ע"א ד"ה מתקיף. **ח.** הלכך איכא למימר דלאו זכות היא. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בקוזוזות. מוט"ש. נותן פיסת רגבים סביבות הגבולים להודיע שהוא כרם רבעי וחסור בלא פדיון: **דאיכא בגאר מיניה.** לאחר זמן בחריסה וזריעה וקצירה: **אף האי נמי איכא בגאר מיניה.** בפדיון: **חרסית.** כתותי רעפים טיבל"ש בלע"ז: **וממחה ושופך.** ממחה את הסיד במים ושופך סביבות הקבר: **בד"א.** דעבדינן להו היכירא לעובדים וסביס: **בשביעית.** שהוא הפקר והיתר הן באין לאכול: **אבל בשאר שני שבוע.** שהן באים לגזול ויימס ויאכלו דבר האסור והלעיטהו לרשע וימות: **לא הנלקט כו'.** אלמא אע"ג דליתיה ברשותיה מפריק ומופסק פדיונו: **וכי תימא גזוען.** לאו סתמא היא אלא רשב"ג מסייס ואזיל ליה למילתיה: **ערב.** בגט פשוטו: **לידן.** במי שאחזו קודיקיוס: **ולאיה.** בפרק שני: דסנהדרין [לא.]: **המתנלקט.** שעתידין ללקוט: **רבי דוסא.** לענין לקט קליר קמיירי דקיימא לן: שני שבולין לקט אינו לקט ואין כל העניים בקיאין בהלכה לפיכך צריך בעל הבית להפקיר: **דאיס ליס לר' יהודה ברירה.** דקאמר כל שילקוט וכי לקיט אמרינן הובר שזה הפקר ואע"פ שאין בעל הבית יודע בשחרית דשמא לא ילקטו יותר על דיינם: הלוקח

חייב אתה ליתן לו כו'. משמע דחייב אתה ליתן לו לא הוי גמר דין עד שיאמר לא מן לו והא דאמר בפרק קמא דסנהדרין (ד' ו: וסס ד"ה גמרא) גנמר הדין אי אתה רשאי לבטוא ומפרש היכי דמי גמר דין פלוני אתה זכאי פלוני אתה חייב [ב] אע"ג דלא הוי גמר דין ממש כיון שקיבוד הדין לגמור אסור להטעות את הזכאי [א]

[ועי' תוס' ב"מ יז. ד"ה חייב]:

כרם רבעי כו'. ק"ק דלא נקט עדלה תמלה [ב]:

חרסית. פירש הקונטרס כתותי רעפים וקשה דבפרק כסוי הדם (חולין דף פח. וסס ד"ה חרסית) תניא חרסית ולבינה כתותה [ג]: **מה חרסית דלית ביה הנאה.** תימה לר"י דבסוף כסוי הדם (שם:) אומר דאין מכסים אלא בדבר שזורעים בו ומצמיח ומשמע התם דמכסין בחרסית ותירץ ר"ת דחרסית זורעים בו ומצמיח אבל אין מוציאה [ד] כדי נפילה לכך קרי ליה ביה הנאה ואפילו מוציאה יותר מכדי נפילה הוא ואין ופירותיה מועטים [ה]

תניא לית בה הנאה:

והצנועין מניחין את המעות בו'. מי שביעית נוהג בכרם רבעי דמשמע [ו] [דאמילתיה] דת"ק [קמ"] צריך לומר דצנועין אשאר שני שבוע קיימי דאי אשביעית כיון שהיו זוכים מן ההפקר לא היו יכולים לחלל:

כל הנלקט מזה יהא מחולל. תימה מתי היו אומרים לזמה שמלקטים אחר אמירה לא היה מועיל ואם כן וכי בכל שעה היו אומרים כן בלי הפסק וכ"ת שבכל ערב היו אומרים כן כמו גבי עניים בסמוך מ"מ לא היתה תקנה למה שאכלו קודם אמירה ואור"י דכל הנלקט לאו דוקא ממש אחר לקיטה אלא מנין מעות [ה] בעוד שלא נלקט ואומר כרם רבעי זה לכשיהיה נלקט יהיה ממולל אחר הלקיטה [ו] והא דקאמר ר' דוסא לעיתותי ערב אפילו מן השחרית היה יכול לעשות כן כמו שפירשתי [ז] אלא עלה טובה קמ"ל שלא יתפקרו עניים לנקט הרבה כיון שהפקיר אי נמי לעיתותי ערב דוקא אבל שחרית גזרינן שמא לא [ח] יפרים לגאחר לקיטה יחול ההפקר [ט] וא"ת וכיון שיש חילוק במחובר לקרקע כדמשמע בסמוך למה היו הצנועים דוחקים למה לא היו ממלאים כל הכרם בבת אחת וי"ל דשמא היו רוצים להוליך שאר הפירות לירושלים [י] לפיכך לא היו רוצים לחלל הכל בבת אחת אי נמי לפי שלא היה מועיל חילול למה שיגדל אחרי כן וא"ת כי קאמר כל המתלקט הא לא היה מועיל למה שגדל אחר כך וי"ל דמ"מ מה שהיו יכולין לתקן היו מתקנים ועוד דשמא היה בטל ברוב [א] ואע"ג דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל מכל מקום מדאורייתא בטיל:

אימא כל המתלקט. משמע דחל פדיון [ב] במחובר לקרקע שהרי קודם לקיטה היה מתחלל שהרי אחר שנלקט שבא לרשות אחרים אין לבעלים ענבים אלא יין וב"ה אומרים ענבים ויין והכל מודים שאין פודין במחובר לקרקע וגלאה דטעמא דילפינן קדש קדש ממעשר ויש לומר דהתם לא הוי טעמא אלא משום דמחובר אין דמיו ידועין [א] ולכך אין פודין אפילו על פי שלשה והיינו נמי טעמא דב"ש [ב]:

כל שלקטו עניים היום יהא הפקר. תקנה עושה לעניים לפוטרם מן המעשר כשמלקטין יותר מדאינם כגון ג' שבולים ואוכלין בלא מעשר לפי שלקט שכחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר בעה"ב כל שלקטו יהיה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר ולריך לומר דבעל הבית אין מתייאש דאם היה מתייאש ומשיב יאוש מדעת כמו תמרי דזיקא [ג] וא"כ למ"ד יאוש כדי קני תקשה ליה מה מועיל הפקר [ד] לפוטרו מן המעשר והלא כבר זכו בהן עניים בתורת גזל על ידי יאוש [ט] ומיהו זה אין להקשות אם בעל הבית מתייאש למה לריך להפקיר כדי לפוטרו מן המעשר והלא יאוש משוב הוא כהפקר לפוטרו מן המעשר כדמוכח בגלו מליאות (ב"מ ד' כא:) [ט] ועוד דלמה לא יועיל כל שלקטו לכ"ע דאמרו מי גרע מיאוש דהא לא דמי יאוש דהכא דגבי גזלן ליאוש דמליאה דאי יאוש קני בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגזלן בשעת יאוש אם כן יאוש דהכא לא הוי אלא כלפי דידיה והוי כמתנה בעלמא ואין לו לפטור מן המעשר ואפילו אמ"ל דלא קני אא"כ הגזילה ברשות הגזלן אבל אם היא ברשות הרבים בשעת יאוש כל המחזיק בה זכה בה אי נמי למ"ד יאוש כדי לא קני כלל וכל המחזיק בה זכה בה [ו] מ"מ אין זה יאוש פוטר מן המעשר דגבי דגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אחר יאוש אבל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלן ליפטר [ז] מן הגזל ואם כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמיס לגזלן כדאמר לעיל דאפילו למ"ד יאוש לא קני חייב גבר שני לשלם קרן לגבר ראשון לא חשיב כהפקר לפטור מן המעשר דעשמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יאכל לקט ושכחה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך והיינו טעמא דהפקר והכא אין לו חלק בה שאסור לזכות בה ואם זכה חייב לשלם לכל הפחות דמיס ועוד דשמא אין מתייאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה [ח]: הלוקח

[א] חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מ"ט כיון דלא [ב] פסקה מילתא אכתי גנב הוא לא צריכא דאמרי ליה חייב אתה ליתן לו: גופא [ג] אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומי אמר ר' יוחנן הכי [ד] והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה [ה] ותנן [ו] כרם רבעי היו מציינין אותו בקוזוזות אדמה סימנא כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתהנויי מינה [ז] ושל ערלה בחרסית סימנא כחרסית מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מיניה [ח] ושל קברות בסיד סימנא דחיור כעצמות [ט] וממחה ושופך כי היכי דניחוור טפי אמר רבן שמעון בן גמליאל [י] בד"א בשביעית דהפקר נינהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות [יא] והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו וכי תימא מאן תנא צנועין רשב"ג [יב] (ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [יג] כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וציידן וראיה אחרונה אמרי לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד ורבי דוסא נלקט קאמר דתניא [יד] רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר רבי דוסא אומר לעיתותי ערב אומר כל שלקטו עניים יהא הפקר איפוך דר' יהודה לר' דוסא ורבי דוסא לרבי יהודה אמאי אפכת מתניתא אפכה לרבי יוחנן ואימא צנועין ורבי יהודה אמרו דבר אחד אמרי לא סגיא דלא מתהפכת מתניתא דבהא [טו] מתניתין קתני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעינן ליה לרבי יהודה בעלמא [טז] דלית ליה ברירה [יז] דתנן הלוקח

[א] דוסא לעיתותי ערב אפילו מן השחרית היה יכול לעשות כן כמו שפירשתי [ב] אלא עלה טובה קמ"ל שלא יתפקרו עניים לנקט הרבה כיון שהפקיר אי נמי לעיתותי ערב דוקא אבל שחרית גזרינן שמא לא [ג] יפרים לגאחר לקיטה יחול ההפקר [ד] וא"ת וכיון שיש חילוק במחובר לקרקע כדמשמע בסמוך למה היו הצנועים דוחקים למה לא היו ממלאים כל הכרם בבת אחת וי"ל דשמא היו רוצים להוליך שאר הפירות לירושלים [ה] לפיכך לא היו רוצים לחלל הכל בבת אחת אי נמי לפי שלא היה מועיל חילול למה שיגדל אחרי כן וא"ת כי קאמר כל המתלקט הא לא היה מועיל למה שגדל אחר כך וי"ל דמ"מ מה שהיו יכולין לתקן היו מתקנים ועוד דשמא היה בטל ברוב [א] ואע"ג דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל מכל מקום מדאורייתא בטיל:

אימא כל המתלקט. משמע דחל פדיון [ב] במחובר לקרקע שהרי קודם לקיטה היה מתחלל שהרי אחר שנלקט שבא לרשות אחרים אין לבעלים ענבים אלא יין וב"ה אומרים ענבים ויין והכל מודים שאין פודין במחובר לקרקע וגלאה דטעמא דילפינן קדש קדש ממעשר ויש לומר דהתם לא הוי טעמא אלא משום דמחובר אין דמיו ידועין [א] ולכך אין פודין אפילו על פי שלשה והיינו נמי טעמא דב"ש [ב]:

כל שלקטו עניים היום יהא הפקר. תקנה עושה לעניים לפוטרם מן המעשר כשמלקטין יותר מדאינם כגון ג' שבולים ואוכלין בלא מעשר לפי שלקט שכחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר בעה"ב כל שלקטו יהיה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר ולריך לומר דבעל הבית אין מתייאש דאם היה מתייאש ומשיב יאוש מדעת כמו תמרי דזיקא [ג] וא"כ למ"ד יאוש כדי קני תקשה ליה מה מועיל הפקר [ד] לפוטרו מן המעשר והלא כבר זכו בהן עניים בתורת גזל על ידי יאוש [ט] ומיהו זה אין להקשות אם בעל הבית מתייאש למה לריך להפקיר כדי לפוטרו מן המעשר והלא יאוש משוב הוא כהפקר לפוטרו מן המעשר כדמוכח בגלו מליאות (ב"מ ד' כא:) [ט] ועוד דלמה לא יועיל כל שלקטו לכ"ע דאמרו מי גרע מיאוש דהא לא דמי יאוש דהכא דגבי גזלן ליאוש דמליאה דאי יאוש קני בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגזלן בשעת יאוש אם כן יאוש דהכא לא הוי אלא כלפי דידיה והוי כמתנה בעלמא ואין לו לפטור מן המעשר ואפילו אמ"ל דלא קני אא"כ הגזילה ברשות הגזלן אבל אם היא ברשות הרבים בשעת יאוש כל המחזיק בה זכה בה אי נמי למ"ד יאוש כדי לא קני כלל וכל המחזיק בה זכה בה [ו] מ"מ אין זה יאוש פוטר מן המעשר דגבי דגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אחר יאוש אבל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלן ליפטר [ז] מן הגזל ואם כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמיס לגזלן כדאמר לעיל דאפילו למ"ד יאוש לא קני חייב גבר שני לשלם קרן לגבר ראשון לא חשיב כהפקר לפוטרו מן המעשר דעשמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יאכל לקט ושכחה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך והיינו טעמא דהפקר והכא אין לו חלק בה שאסור לזכות בה ואם זכה חייב לשלם לכל הפחות דמיס ועוד דשמא אין מתייאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה [ח]: הלוקח

הבית עומד על שדהו ואומ' כל שילקטו עניים היום מן העומרין יהא הפקר, ר' יהודה אומ' לעיתותי ערב עומד בעל הבית על שדהו ואומ' כל שלקטו עניים מן העומרין יהא הפקר. ולא סגיא דלא מפרק להו הכי, שאם העמיד ר' יהודה הוא דאמ' כל שילקטו עניים, נראין דברי אית ליה ברירה, דאמ' כל שילקטו היום ולקטו, ואמ' ר' יהודה נתברר כי הן הן הנלקטין הן שהפקירן בעצמן, הרי אית ליה ברירה. ושמעינן ליה בעלמא דלית ליה ברירה, דתנן

נח א מיי' פ"ב מהל' גניבה הל' טו:

נט ב ג מיי' פ"ט מהל' מעשר שני הל' ז:

ס ד ה מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל' ט:

סא ו ז מיי' פ"ט מהל' מעשר שני הלכה ז:

לעזי רש"י

מוט"ש [מוטי"ש]. רגבי אדמה.

טיבל"ש [טיולי"ש]. רעפים.

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשלמה דברי חכם וישמו בעיניו שנאמן סתם ולא חזרו שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שוויין מפי יחיד ונאמרין כאילו נשנו מפי המרובים ועשו המוחזק (ביצה ב:). **חרץ מערב.** בגנגו פשוט (ב"ב קנג:) **וציידן.** במסכת גיטין (עד.) **וראיה אחרונה.** בדיני ממונות הסמי (סנהדרין לא.). שנתלקו בשני מתלוקות בחמיא שטר ראיה לסתור את הדין, בראשונה הלכה כמותו ובאחרונה אין הלכה כמותו (ב"מ לח:).

רבינו חננאל

דאמ' לו חייב אתה לשלם לו, והקדיש, משלם כפל לבעלים והקרן להקדש. אבל אם אמ' לו צא תן לו, אפילו אם טבח ומכר אחר כך פטור מד' וה' וכל שכן אם הקדיש. ופריק ריש לקיש לטעמיה. **והדרינן** נמי אמ' ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אין יכולין להקדיש, הגזלן לפי שאינו שלו והנגזל לפי שאינו ברשותו. והאמ' ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן (מע"ש פ"ה מ"א) כרם רבעי מציינין אותו בקוזוזות אדמה. פיר' בלשון ישמע' אקטאע אל טין (= רגב טיט). פיר' היו מציינין אלו המקומות להתרחק מהן, כל הרואה זה הציון מכרם רבעי ומן הערלה משום איסורא, ומן הקברות משי' טומאה. והצנועין היו בכרם רבעי שלהן מניח מעות ופודין הפירות שכבר נלקטו כדי שיאכלום המלקטין אותן בחיתר. והלא אלו הצנועין סתם משנה הן, ואמ' ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, לא ... [ג] אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. וכי תימא משנה זו אינה דצנועין... [ד] יחידאה לא אמ' ר' יוחנן כולי'. **ופרקינן,** לא תימא מתניתין כל הנלקט שכבר יצא ... [ה] המלקט, כלומר קודם שיתלקט עודנו ברשותו היה פודהו. ואקשינן תוב, ומי אמ' ר' יוחנן הכי [מתני'] כי המתלקט היא, והאמ' צנועין ור' דוסא אמ' דבר אחד, ור' דוסא נלקט אמ', דתניא ר' יהודה אומ' כול'. ופריק, אפיך ואימא ר' דוסא אומ' שחרית בעל

ג) מ"ל 'ראע"ג דלייתא ברשותיה מצי מיפרקן, אלמא'. ד) מ"ל 'סתמא כרשב"ג וכסתם'. ה) מ"ל 'מרשותיה, אלא כל'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות